

Wiadomości **Uniwersyteckie**

4 | **Z życia Uczelni**

Anne Applebaum, Agnieszka Holland
i Olga Tokarczuk doktorami honoris
causa UMCS

26 | **Z kart historii UMCS**

Zamiejscowe jednostki dydaktyczne
UMCS. Część II

38 | **Nasi absolwenci**

Uczelnia zapewniła mi świetne warunki
do rozwoju. Rozmowa z dr. Tomaszem
Durakiewiczem – dyrektorem w National
Science Foundation

Kiedyś pisaliśmy o...

Szanowni Państwo, przed nami jeden z najpiękniejszych okresów w roku. Lada moment znów zasiądziemy wraz z najbliższymi przy wigilijnym stole. Nasze domy wypełni blask świątecznych lampek, dźwięki staropolskich kolęd i zapach choinki. Napełnieni świąteczną atmosferą będziemy składać sobie serdeczne życzenia. Jako Redakcja „Wiadomości Uniwersyteckich” również chcielibyśmy życzyć Państwu spokojnych i radosnych świąt Bożego Narodzenia oraz pomyślności w nowym 2025 roku.

W tym kontekście należy przypomnieć, że rok 2024 upłynął całej społeczności akademickiej pod znakiem jubileuszu 80-lecia UMCS. Przez ten czas w każdym wydaniu czasopisma przybliżaliśmy historię naszego Uniwersytetu oraz zmiany, jakie w nim zaszły na przestrzeni minionych dekad. Serdecznie dziękujemy Państwu za ten wspólnie spędzony czas!

Redakcja

Zamiejscowe jednostki dydaktyczne UMCS. Część II

W poprzedniej części artykułu *Zamiejscowe jednostki dydaktyczne UMCS*¹ przedstawiony został pokrótce przebieg tworzenia przez Uniwersytet, przy współpracy z różnymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi instytucjami naukowymi i przemysłowymi, różnego rodzaju punktów konsultacyjnych i filii. Proces zakładania zamiejscowych ośrodków o charakterze dydaktycznym i naukowo-dydaktycznym rozpoczął się w przypadku naszej Uczelni w latach 60. XX w. i w pewnym sensie przyszedł 20 lat później.

Nie zakończył się jednak definitywnie, gdyż kolejny etap rozbudowy naszej Alma Mater o tego typu jednostki miał miejsce na przełomie XX i XXI w. Umożliwiła to wydana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ustawa o szkolnictwie wyższym z 12 września 1990 r., w której zapisano m.in., że

Uczelnia może utworzyć poza swoją siedzibą zamiejscową jednostkę organizacyjną w formie:

- 1) wydziału lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni;
- 2) filii, w skład której wchodzi co najmniej dwie podstawowe jednostki organizacyjne uczelni;
- 3) zamiejscowego ośrodka dydaktycznego, w którym podstawowa jednostka organizacyjna uczelni, posiada-

*jąca uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora, realizuje zajęcia dydaktyczne w ramach programu prowadzonych studiów wyższych zawodowych*¹.

Jak widać, w myśl wspomnianej ustawy rozróżnienie pomiędzy poszczególnymi ich rodzajami odnosiło się do zmiennej ilości powoływanych jednostek organizacyjnych. Ośrodki te w przypadku uniwersytetu państwowego mógł utworzyć, przekształcić lub zlikwidować Senat danej uczelni.

W efekcie powyższej ustawy już w 1994 r. w Radomiu utworzono grupę zamiejscową Wydziału Prawa i Administracji UMCS z kierunkiem prawo, zaś od roku akademickiego 2002/2003 wprowadzono również administrację³. Natomiast w sierpniu 1998 r., na podstawie listu intencyjnego władz wojewódzkich Chełma, rozpoczęto starania o utworzenie w tym mieście filii UMCS. W ramach prac organizacyjnych doszło do powstania grupy zamiejscowej, która istniała do końca września 2004 r., zaś studenci pobierali naukę na kierunkach historia i filologia polska.

W marcu 1998 r. UMCS zawarł porozumienie z Wyższą Szkołą Administracji i Zarządzania w Przemysłu w sprawie uruchomienia grupy zamiejscowej, gdzie studenci

1 „Wiadomości Uniwersyteckie” nr 11/316 (2024), s. 46–49.

2 Ustawa o szkolnictwie wyższym z 12 września 1990 r., art. 64, ust. 5. Dz.U. nr 65 poz. 385 z późn. zm.

3 <https://wpia.uniwersytetradom.pl/historia-wydzialu/> [dostęp: 20.11.2024 r.].

kształceni byłiby na uzupełniających studiach zaocznych administracji. Z kolei w grudniu 1999 r. nawiązano współpracę z Wyższą Szkołą Humanistyczno-Przyrodniczą Studium Generale Sandomiriense w Sandomierzu. W myśl zawartych postanowień w tym mieście miała być utworzona Konfederacja Szkół Wyższych UMCS⁴, w której funkcjonować miały kierunki: biologia, administracja, filologia polska i historia.

Grupa zamiejscowa Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS powstała również w pobliskim Lubartowie. W 2000 r. władze powiatowe zwróciły się do naszej Uczelni z propozycją utworzenia tam od następnego roku grupy zamiejscowej. Na potrzeby jej funkcjonowania przeznaczono obiekty Zespołu Szkół nr 2, zaś studenci mogli uczyć się na zaocznych pedagogicznych studiach licencjackich o specjalnościach: pedagogika socjalna z WF oraz nauczanie początkowe z gimnastyką korekcyjną. Placówka przestała istnieć w 2004 r.

W 1999 r. przedstawiciele powiatu i miasta Biłgoraj zwrócili się do naszych władz z propozycją utworzenia tam filii. Prośbę potraktowano przychylnie (decyzję podjęto 1 marca 2000 r.) i już w roku akademickim 2000/2001 działalność rozpoczęło Kolegium Licencjackie UMCS w Biłgoraju. Naukę prowadzono na pięciu kierunkach: informatyka, filologia germańska, kulturoznawstwo, filologia polska i historia. Placówkę rozwiązano z końcem września 2015 r.

Również 1 marca 2000 r. Senat UMCS podjął decyzję o utworzeniu Kolegium Licencjackiego w Białej Podlaskiej, które miało kształcić w zakresie filologii polskiej, historii, socjologii i pedagogiki resocjalizacyjnej. Placówkę zlikwidowano w 2014 r.

Nie tylko największe i najbardziej oblegane wydziały naszej Alma Mater brały udział w tworzeniu zamiejscowych jednostek dydaktycznych. Było to również udziałem Wydziału Artystycznego, który 1 marca 2000 r. stworzył Kolegium Sztuk Pięknych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. Według wstępnych ustaleń miało ono nauczać słuchaczy na kierunkach: grafika, malarstwo i rzeźba w trybie studiów licencjackich. Dla celów ko-

⁴ Więcej o Konfederacji Szkół Wyższych zob. K. Stępnik, *Konfederacja Szkół Wyższych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej – model współpracy uniwersytetu z uczelniami niepaństwowymi*, [w:] *Model współdziałania uczelni publicznych i niepublicznych – stan obecny i perspektywy*, s. 135–142, https://frp.home.pl/publikacje/Model_wspoldzialania_FPAKE_Tekst_2.pdf [dostęp: 20.11.2024 r.].

Źródło: Muzeum UMCS

legium władze powiatu puławskiego zezwoliły Uniwersytetowi na użytkowanie części nieruchomości Zespołu Szkół Zawodowych im. J.K. Witkiewicza przy ul. Nadwiślańskiej 9. Placówka funkcjonowała od roku akademickiego 2001/2002, zaś zlikwidowano ją w 2013 r.

Grupy zamiejscowe UMCS utworzone zostały również w Białej Podlaskiej (kierunki: filologia rosyjska, psychologia, socjologia, filologia polska, historia i prawo; przestała istnieć w 2004 r.) oraz w Zamościu, gdzie studenci mogli wybierać pomiędzy prawem, administracją i politologią.

Jeszcze inną formą kształcenia realizowaną przez naszą Uczelnię także poza Lublinem były kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych, które Minister Edukacji Narodowej powołał do życia Zarządzeniem nr 9 z 31 maja 1991 r. Były one w pewnym sensie efektem transformacji ustrojowej w sferze oświaty, kiedy okazało się, że w Polsce brakuje m.in. nauczycieli języków obcych innych niż rosyjski. Powołanie tychże placówek było obwarowane pewnymi warunkami, które musiały spełnić instytucje biorące udział w ich tworzeniu. Chodziło o:

1) *zapewnienie opieki naukowej uczelni (krajowej lub zagranicznej) kształcącej nauczycieli na kierunkach studiów odpowiadających specjalnościom prowadzonym w kolegium, na podstawie pisemnego porozumienia między założycielem a uczelnią oraz*

2) *uzyskanie zgody Ministra Edukacji Narodowej*⁵.

⁵ Zarządzenie nr 9 Ministra Edukacji Narodowej z 31 maja 1991 r. w sprawie kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych.

↑ Inauguracja roku akademickiego w Kolegium Licencjackim UMCS w Biłgoraju (6 października 2000 r.)

Źródło: Muzeum UMCS

↑ Inauguracja roku akademickiego w Kolegium Licencjackim UMCS w Radomiu (3 października 2001 r.)

Jednostki tego typu były ogniwem pośrednim pomiędzy studium policealnym a studiami wyższymi, miały być natomiast tworzone w celu kształcenia i doskonalenia nauczycieli o odpowiednim profilu. Prowadzono je w trybie trzyletnim dziennym, wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym. Kolegia dawały pełne kwalifikacje do nauczania danego języka, ale z punktu widzenia osób pobierających tam naukę podstawowym problemem był fakt, że w myśl wspomnianego zarządzenia ministerialnego nie miały one praw studentów. Istniała jednak możliwość, że po zakończeniu nauki mogły zdawać egzaminy licencjackie na uczelni sprawującej opiekę dydaktyczną nad danym kolegium. Miały również otwartą drogę na studia uzupełniające magisterskie. Przez wiele lat kolegia znakomicie spełniały swoją rolę, jednakże w latach 2012–2015 stopniowo były wygaszane, do czego przyczyniła się działalność Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Z dokumentacji archiwalnej wynika, że ilekroć chodziło o utworzenie kolegium, opiekę dydaktyczną nad nim miała sprawować uczelnia (np. UMCS), zaś zainteresowane jego powstaniem władze administracji terenowej, kuratoria czy też inne instytucje musiały zapewniać odpowiednie warunki niezbędne do jego funkcjonowania (np. pomieszczenia, wyposażenie techniczne).

Najwcześniej położono podwaliny pod funkcjonowanie Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych w Zamościu i Rzeszowie. W czerwcu 1990 r. UMCS nawiązał porozumienie w tej sprawie z Kuratorium Oświaty i Wychowania w Zamościu. Jako pierwszy miał tam funkcjonować język angielski, a następnie podpisano umowę na nauczanie języka francuskiego.

W tym samym czasie, na zasadzie umowy pomiędzy Kuratorium Oświaty i Wychowania w Rzeszowie a UMCS, rozpoczęto prace organizacyjne nad powołaniem Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych również w tym mieście. Podobnie jak w poprzednim przypadku kształcenie rozpoczęło od filologii angielskiej, zaś w roku akademickim 1991/1992 wprowadzono również filologię romańską.

Kolejne Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, nad którym opiekę dydaktyczną sprawowała nasza Uczelnia, powstało w Sandomierzu. Jego utworzenie było efektem porozumienia z Kuratorium Oświaty i Wychowania w Tarnobrzegu, które podpisano w lipcu 1990 r. W pierwszym roku akademickim prowadzono nauczanie na kierunku filologia angielska, zaś od roku akademickiego 1991/1992 funkcjonowała tam także filologia germańska. Kolegium zakończyło działalność w 2014 r.

We współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego) we wrześniu 1990 r. powstało tam Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych kształcące słuchaczy na kierunkach filologia germańska i filologia angielska (porozumienie odnośnie do uruchomienia nauczania tego języka podpisano w listopadzie 1996 r.).

Kolegia nauczycielskie utworzono również w Radomiu, które to miasto miało również wcześniejsze związki z naszą Uczelnią. Już w maju 1992 r. nawiązano współpracę z tamtejszym Kuratorium Oświaty, w wyniku czego powołano Nauczycielskie Kolegium Języka Polskiego. Z kolei w 2001 r. utworzono tam Kolegium Licencjackie (Nauczycielskie) UMCS, w którym prowadzono zajęcia na kierunkach: pedagogika resocjalizacyjna, historia, filologia polska, socjologia, stosunki międzynarodowe oraz informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Placówka została zlikwidowana w 2014 r.

Również władze Ostrowca Świętokrzyskiego zwróciły się w 1992 r. do naszej Uczelni z prośbą o zbadanie możliwości utworzenia placówki tego typu z kierun-

kami język angielski i język niemiecki, jednakże trudna sytuacja instytutów na Wydziale Humanistycznym i brak zainteresowania pracowników sprawiły, że nie doszło do utworzenia kolegium.

Prócz wyżej wymienionych UMCS prowadził wiele studiów podyplomowych w różnych miastach, nie tylko na terenie Lubelszczyzny. Dla porządku wspomnieć można choćby o kilku z nich:

- od 1999 r., w efekcie współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Przemysłu, istniał zespół studiów podyplomowych w zakresie: rozwoju profesjonalnego nauczycieli, chemii, biologii, geografii i nauczania przyrody;
- w 1999 r. władze Uniwersytetu zawarły porozumienie z Urzędem Miasta Chełm w sprawie organizacji studiów podyplomowych na kierunkach: kształcenie zintegrowane, edukacja dorosłych, metodyka nauczania przedmiotu sztuka, zastosowanie informatyki, nauczanie przyrody, język polski i kultura, bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, polityka edukacyjna, rozwój profesjonalny nauczycieli;
- od 2003 r. UMCS współpracował z Podkarpackim Towarzystwem Edukacji Alternatywnej „Wszechnica” w Krośnie w celu otworzenia podyplomowych studiów kwalifikacyjnych w zakresie nauczania geografii;
- w 2004 r. we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Edukacji i Rozwoju w Kielcach Uniwersytet prowadził studia podyplomowe w zakresie ekonomii o specjalności rachunkowość.

Jako ostatni powstał Wydział Zamiejscowy UMCS w Puławach. Była to inicjatywa rektora UMCS prof. dr. hab. Stanisława Michałowskiego oraz zarządu Grupy Azoty Zakładów Azotowych „Puławy” S.A. Porozumienie o współpracy zawarto 21 czerwca 2013 r., zaś wspomniany wydział utworzono na bazie zlikwidowanej w 2014 r. Puławskiej Szkoły Wyższej. Kształcenie rozpoczęto w październiku tego samego roku na trzech kierunkach: chemia techniczna, public relations i doradztwo medialne oraz administracja publiczna. Obecnie w programie nauczania figurują: administracja publiczna, chemia techniczna, fizjoterapia, wychowanie fizyczne oraz techniki kryminalistyczne, a także studia podyplomowe z zakresu administracji.

Na zakończenie warto poruszyć jeszcze bardzo interesującą kwestię Tatrzańskiej Szkoły Wyższej w Zakopanem. Koncepcja takiej jednostki powstała w 2001 r.,

Fot. Magdalena Kozak-Siemńska

gdy rektorem naszej Uczelni był prof. dr hab. Marian Harasimiuk. Miała być utworzona przez fundację złożoną z Gminy Miasta Zakopane, UMCS oraz kilku osób fizycznych z Polski i Słowacji. Instytucja miała mieć strukturę wydziałową, a jako jej integralne części wymieniano Kolegium Polsko-Słowackie i Karpackie Centrum Monitoringu Środowiska. Projektodawcy zakładali, że TSW będzie czymś na kształt Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów⁶, zaś kształcenie miało odbywać się na kierunkach: ochrona środowiska, hotelarstwo i organizacja turystyki, administracja samorządowa i opieka socjalna, lingwistyka stosowana, kulturoznawstwo i komunikacja społeczna oraz informatyka w gospodarce i administracji. Inaugurację pierwszego roku akademickiego zaplanowano na rok 2002 r., ale ostatecznie do utworzenia Tatrzańskiej Szkoły Wyższej nie doszło⁷.

Michał Kuchciak

↑ Inauguracja roku akademickiego w Wydziale Zamiejscowym UMCS w Puławach (2 października 2013 r.)

⁶ Więcej o Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów zob.: A. Romanowska, *UMCS jako inicjator współpracy międzyuniwersyteckiej*, „Wiadomości Uniwersyteckie” nr 9/314 (2024), s. 16–19.

⁷ AUMCS, sygn. S 637, Założenia programowe Tatrzańskiej Szkoły Wyższej w Zakopanem.

*Z okazji nadchodzących świąt Bożego Narodzenia
życzę czasu przeżytego w spokoju,
bez trosk i pośpiechu.*

*Niech ten szczególny czas spędzony w gronie
najbliższych wypełniony będzie radością
i wzajemną życzliwością.*

*Oby rok 2025 przyniósł zdrowie,
wszelką pomyślność, sukcesy, spełnienie marzeń
oraz energię do realizacji planów.*

*Rektor UMCS
Radosław Dobrowolski*